

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Oppositiones contra posteriorem partem. c. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

dicuntur esse in Deo obiectiue tantum, nec sunt ideam cum essentia diuina, nec viuunt vita Dei: ergo cum aliis creaturas prout sunt in Deo, ut cognoscere, viuere vita Dei, non intelligit prout sunt obiectiue tantum in ipso, sed secundum ideas ipsarum, quæ sunt ipsa Dei essentia, de quibus disput. 72. folius differendum est.

Ex his suspicari posset aliquis, cum S. Thom. dicere videtur, creaturas cognosci in verbo ex vi visionis, loqui de creaturis hoc modo, quatenus in Deo sunt vita ipsius Dei. At hoc constare non potest cum eo, quod ipse ait, nempe eo plures in verbo creaturas videri, quo melius essentia ipsa videtur: quod verum esse non potest, nisi de creaturis obiectiue tantum in Deo existentibus: nam de ipsis, ut sunt essentia diuina, & vita ipsius Dei, vnus non videt plures, quam alius, siquidem in essentia idem ipsum vnus intuetur, quod alius. Aug. vero nusquam docuit, eo plures creaturas in verbo Dei videri, quo melius ipsa essentia videtur.

Quintum, & optimum testimonium Aug. est 4. de Gen. ad lit. c. 22. post medium, vbi plane assignat differentiam inter vespertinam, & matutinam cognitionem eo modo, quo à nobis initio capitis assignata est Verba Aug. sunt: Facta est vesperta, quia necessaria erat, & ita cognitio, qua distingueretur à creatore creatura, aliter in seipsa cognita, quam in illo. Ex quibus perspicue colligitur, secundum mentem Aug. per ipsam matutinam cognitionem non potuisse distinguere sufficienter creatorem à creatura. At si cognitione matutina creaturæ in verbo cognoscebatur secundum proprias rationes formales creatas, ut quod esset homo animal rationale, & sic de alijs, ad hoc necessaria non erat vespertina, ut intellectus beati creaturas à creatore discerneret. Si vero matutina nihil aliud erat, quam cognitio ipsiusmet essentia diuinæ, quæ est ars omnium creaturarum, oportebat sine dubio ad illum effectum esse vespertinam: nam matutina cognitione non distinguebatur lapis à Deo, siquidem creatura prout in Deo, cognoscebatur habere vitam Dei, quod nihil aliud est, quam cognosci ipsam diuinam essentiam in se, quæ omni rerum ars, & idea est. Oportebat igitur esse aliam cognitionem, qua lapis cognosceretur in se ipso secundum suam formalem rationem non habens vitam.

Hac etiam spectat id, quod dicit Aug. lib. 5. de Gen. ad lit. c. 34. de Angelo cognoscente creaturas matutina, & vespertina notitia, inquit enim: Cum simul vniuersam creaturam, sicut simul facta est, & in primis, atque incommutabilibus rationibus, per quas condita est, contempleretur, propter diem, & in eius ipsius natura cognosceretur propter vespem, & creatorem ex ipsa etiam inferiore cognitione propter mane laudaret: quibus verbis Aug. distinguit vespertinam cognitionem, & matutinam circa ipsas creaturas diuerso modo cognititas. Matutinam enim vocat, quam habet Angelus de creaturis, prout sunt in ipsis rationibus æternis Dei: sic autem sunt ipse Deus: vespertinam vero, quatenus eas cognoscit secundum proprias ipsarum naturas. Quod si creaturæ cognite in Deo, viderentur secundum proprias rationes formales iam cognoscerentur in propria natura, & frustra poneretur vespertina illa cognitio ab Aug. circa creaturas cognititas in propria natura.

Valquez in 1. part. Tomus 1.

Contra hanc posteriorem partem nostræ sententiæ videtur esse idemmet Aug. aliquibus in locis, in primis lib. 9. de ciuit. Dei, c. 22. & 13. confess. c. 15. vbi docet, in verbo Dei ab Angelis beatis cognosci temporalia hæc, & mutabilia: & ideo certius ab eis cognosci, quam à demonibus, quia (ut ait Aug. ibidem) Eorum principales causas in verbo Dei conspiciunt, per quod factus est mundus, quibus causis quedam probantur, quedam reprobantur, cuncta ordinantur. Demones autem non æternas temporum causas, & quodammodo cardinales in Desapientia contemplantur. Vbi Aug. plane loquitur de cognitione creaturarum in verbo secundum proprias ipsarum rationes creatas, secundum quas à demonibus cognoscuntur. Sic etiam Isid. lib. de summo bono, seu sententiarum, c. 12. Isidori sententia 17. de Angelis ait, in verbo Dei cognoscere omnia, antequam in re fiant, &c.

Respondeo in primis, nec Aug. nec Isid. illis locis appellasse cognitionem matutinam eam, quæ dicuntur res create in verbo videri secundum proprias rationes: quò pacto autem illis locis Aug. & Isid. non sentiant, creaturas cognosci eadem visione cum verbo, & ex vi illius, iam à nobis supra explicatum est c. 7. præcedentis quæst. ergo vbi cumque Aug. visionem creaturarum in verbo appellat matutinam, & visionem essentia Dei, & eam distinguit à cognitione earum in seipsis, quam vespertinam appellat, dicimus, explicandum esse, ut supra notauimus.

Secundo obijcere quis posset eundem Augustinum, qui non solum ponit duas illas cognitiones, matutinam videlicet, & vespertinam, sed etiam tertiam addit, quam appellat diem: hanc vero inquit esse ipsius essentia diuinæ: ergo matutina debet esse creaturarum. Sic habet 4. de Genes. c. 7. o. Respondeo, verum esse, hæc tria ibi enumerari ab Augustino, & diem accipi pro contemplatione diuinæ essentia: sed dico diem, argo mane, vel partem illam diei, quæ est ante vespem, pro eodem usurpari. Præter diem autem, & vespem iterum resumat mane, ut ostendat, quomodo pro sequenti die post vespem redeat lux, quæ & sequens dies incipiat, & ita post primum, secundus numeretur. Assignat vero hunc ordinem: primum ponit diem, deinde vespem, postremo mane, quatenus mens Angelica ex cognitione creaturarum, quæ erat vespere diei, assurgit in laudem Dei, & in eo iterum videt pro alio opere faciendi ipsam Dei artem, & ideam, & inde incipit mane sequentis diei. Quocirca idem Aug. lib. 11. de ciuit. Dei, cap. 7. postquam dixit scientiam de creatura comparatione scientia, quam de Deo habent Angeli, quodam modo vespere scire: subiungit: eam scientiam luce scire, & fieri mane, cum ipsa creatura refertur ad laudem, & dilectionem creatori: intelligit vero fieri mane sequentis diei, ut à nobis explicatum est. Itaque vnum diem non diuidit in tria illa: nam mane, quod post diem, & vespem ponit, non pro præcedenti, sed pro sequenti die numerat: alioqui primum deberet ponere mane, deinde diem, postremo vespem. Quare lib. illo 4. c. 23. inquit, cognitionem creaturarum in verbo, quam passim in eo libro vocat mane, ad diem pertinere: creaturarum vero in se

Augustin.

19

Exponuntur:

20

Secundo obij-
citur ex Au-
gustino.

Respondetur:

Quomodo
distinguat.
August. diem
vesperum,
& mane.

21

Z 2 ipsi

ipsis ad vesperum. Hec dicta sunt pro explicanda mente Aug. non solum, vt eum intelligamus, sed etiam, vt appareat, quoniam fundamento inter Scholasticos introducta fuerit hæc doctrina de cognitione creaturarum in verbo, & quam debile argumentum contra sententiam, quam præcedenti dispur. secuti sumus, ex verbis Aug. desumi possit.

Bernardi
mens aperit
tur.

Superest, vt de Bern. quem etiam superiori disp. cap. 1. pro sententia opposita Thomistarum adduximus, aliquid dicamus. Et mea quidem sententia eodem modo, quo August. vt pote in eius doctrina apprimè veritas, loquitur: de ipsis nempe creaturis non secundum proprias rationes formales, sed quatenus in Deo existerent dicuntur, & esse ipse Deus, seu vita Dei, vt à nobis explicatum est: & in hunc sensum dixit Bern. de Beat. vident verbum, & in verbo facta per verbum: quod vt melius ex ipso Bernardo possimus colligere, subiiciamus, quæ scribit Explicans igitur illud ad Rom. (Inuisibilia Dei, &c. sic ait: Sane hæc scilicet creaturarum) ciues non egent, sed exules, quod vidit huius sententia auctor qui cum diceret inuisibilia per visibilia conspici signanter posuit, à creatura mundi. Et verè quid opus est scilicet tenenti iam solum? Creatura celi illa est pressio, habens per quod potius ista intueatur: videt verbum, & in verbo facta per verbum, nec opus habet ex his quæ facta sunt, factoris notitiam mendicare: neque enim vt vel ipsa nouerit, ad ipsa descendit quæ ibi illa videt, vbi longe melius sunt, quam in se ipsis. Hæc enit Bern. In cuius verbis obseruanda n. est primum, cum dicit creaturas in verbo melius esse, quam in se ipsis, ex quo videtur colligere eadem visione verbum, & ipsas in eo videri, alludere ad modum philosophandi Aug. de quo præcedenti cap. satis dictum est, quo res creatæ dicuntur esse melius in Deo, quam in se ipsis: quia in Deo non sunt obnoxie corruptioni, & omnes viuunt, vita Dei, aliter vero in se ipsis: eo quod creaturæ in Deo intelligi Bern. sicut & Aug. non ipsas obiectiue existentes in mente ipsius secundum proprias suas rationes formales, sic enim etiam corruptioni obnoxie sunt, neque viuunt vita Dei, siquidem obijciuntur intellectui diuino, vt in se sunt corruptibiles, & aliquæ etiam inanimatæ; sed intelligi ipsam artem, & ideas creaturarum, quæ sunt ipse Deus, ratione quarum melius dicitur creatura esse in Deo, quam in se ipsis: quo pacto loquitur Aug. vt in c. præced. diximus.

22

Bernardi
verba expen
duntur pri
mo.

Deinde cum dicit Bernardus, vt Beatus creatura cognoscat, non descendere ad ipsa, quia ea intuetur in Deo, vbi melius sunt, plane indicat, ea non cognosci secundum proprias rationes formales creatas, sed secundum quod sunt ipsa ars, & idea Dei. Si enim de ipsis secundum rationes proprias creatas intelligeret, dicere debebat, Beatos à cognitione essentia Dei ad cognitionem creaturarum descendere, sicut rursus à cognitione ipsarum ad cognitionem Dei viator ascendit, à superiori namque cognitione, scilicet essentia Dei, ad notionem creaturarum, quæ inferior est, transire, descendens quidam est: ergo cum dicat, ibi non esse descensum, intelligit, ideo non esse, quia dum beatus creaturas videt in Deo, videt ipsum Deum, & cum ipsum videt, tenet solum, & in eo permanet, quia creaturas in Deo cognoscit, vt sunt ipse Deus, non secundum rationes proprias, & formales ipsarum.

23

Expenduntur
secundo.

Expenduntur secundo. Deinde cum dicit Bernardus, vt Beatus creatura cognoscat, non descendere ad ipsa, quia ea intuetur in Deo, vbi melius sunt, plane indicat, ea non cognosci secundum proprias rationes formales creatas, sed secundum quod sunt ipsa ars, & idea Dei. Si enim de ipsis secundum rationes proprias creatas intelligeret, dicere debebat, Beatos à cognitione essentia Dei ad cognitionem creaturarum descendere, sicut rursus à cognitione ipsarum ad cognitionem Dei viator ascendit, à superiori namque cognitione, scilicet essentia Dei, ad notionem creaturarum, quæ inferior est, transire, descendens quidam est: ergo cum dicat, ibi non esse descensum, intelligit, ideo non esse, quia dum beatus creaturas videt in Deo, videt ipsum Deum, & cum ipsum videt, tenet solum, & in eo permanet, quia creaturas in Deo cognoscit, vt sunt ipse Deus, non secundum rationes proprias, & formales ipsarum.

An sit dogma fidei, Deum à nulla creatura etiam beata comprehendi.

Quid apud Augustinum, & alios Patres dicatur comprehensionis. cap. 1.

Quid de comprehensione Dei Scriptura doceat, cap. 2.

Quid sentiant Latini Patres de hac re, cap. 3.

Quid de comprehensione Dei colligi possit ex Græcis Patribus, cap. 4.

Quid apud Augustinum, & alios Patres dicatur comprehensionis.

Utm ex communi modo loquendi Scripturæ, Patrum, & Conciliorum colligere debeamus, quid in hac re de fide certum sit: placuit varijs comprehensionis definitionibus, quas S. hallici tradunt, in sequentem disp. referatis, eam solum in medium proferre, quæ Sanctis Patribus probata est. Quam vt August. solita sui ingenij perspicuitate nobis explicaret epist. 112. cap. 8. discrimen constituit inter vid. re rem aliquam, & ipsam comprehendere, his verbis: Aliud est videre, aliud est totum videndo comprehendere: quandoquidem id videtur, quod presens vicinque sentitur: totum autem comprehenditur videndo quod ita videtur, vt nihil eius lateat videntem: aut cuius fines circumspici possunt: sicut te nihil latet presentis voluntatis tue: circumspicere autem potes fines annuli tui. Exempli gratia, duo ponit. quorum alterum ad mentis obiectum, alterum ad corporales oculos pertinet. Est itaque comprehensio visio rei, cuius nihil latet videntem: aut quæ non solum est ita m, sed fines etiam, & extrema rei completur: denique quæ cognoscitur tota res ipsa, & nihil est eius, quod non videatur. Hanc definitionem sequitur Beda in illud. Ioan. 3. Videbimus eum sicuti est: colligitur etiam ex Nazianz. orat. 26 quæ est 4. de Theologia. nu. 66. Niceta, & Isidoro ibid. & Chrysost. homil. 5. de incomprehensibili natura Dei: idcirco Aug. serm. 38. de verb. do. docet, oculo corporeo non posse corpus aliquod à nobis comprehendere, quia non possumus ipsum simul per omne in sui parte m, & extrema conspiciere. Nam si ex parte anteriori videmus, latet posterior: quod in omni corpore necessario eueniet. Id quod de a. uulo etiam dicendum est, quem tamen id. m. August. epist. 112. cap. 8. in exemplum nobis adduxit comprehensionis: quia fines illius optime simul videri possunt. Sed iuxta illius doctrinam exemplum non exacte nobis rem explicat: nam si pars anterior videtur, posterior videri non potest.

Ex eadem definitione colligit etiam Augustinus. 12. de ciuitate, cap. 18. infinitam rerum multitudinem, quam attribuit Deo cognosci scientia Dei, qua comprehenditur, non posse esse infinitam. Reddiderat vero paulo superius rationem his verbis: Quia quicquid scientia comprehenditur, scientis comprehensione finitur. Quasi diceret, res, quæ ab aliquo comprehenditur, comprehensione ipsa concluditur: ac proinde finiri debet: quia extra comprehensionem aliquid illius esse nequit. Sic igitur si multitudo aliqua cognitione comprehenditur, cum intra illam tota esse debeat, ea etiam terminari, claudi, & finiri, necesse est: id quod exemplo corporeo, vnde sumpta videtur metaphora, optime declaratur. Si enim sphaera aliqua ma-

1

Augustinus.

Beda.

Nazianz.

Niceta.

Isidorus.

Chrysost.

2

Nullum cor

pus potest

visu compre

hendi.

August.

Multitudo

infinita re

spicitur com

prehensio

Dei finitæ

est.